

۱. فرهنگ‌های فارسی به فارسی

۱. فرهنگ جهانگیری، میر جمال‌الدین حسین بن فخرالدین انجوشیرازی؛
۲. برهان قاطع، محمدحسین بن خلف تبریزی متخلص به «برهان»؛
۳. غیاث اللغات، غیاث‌الدین بن جلال‌الدین رامپوری؛
۴. آندراج، محمد پادشاه متخلص به شادمنشی مهاراجه آندراج است؛
۵. فرهنگ نفیسییا ناظم الاطباء، دکتر علی خان نفیسی؛
۶. لغت‌نامه دهخدا؛
۷. فرهنگ فارسی معین؛
۸. لغت‌نامه فارسی.

۲. فرهنگ عربی به عربی

۱. لسان العرب، جمال‌الدین محمد بن مکرم مشهور به ابن منظور افریقی است؛
۲. قاموس المحيط یا قاموس فیروزآبادی، ابوطاهر مجدالدین محمد بن یعقوب فیروزآبادی؛
۳. تاج العروس، ابوالفیض محمد بن محمد مشهور به سید مرتضی حسینی زبیدی؛
۴. المنجد (لويس معلوف يسوعی)؛
۵. المنجد الطلاب؛
۶. الرائد.

۳. فرهنگ‌های عربی به فارسی

۱. البُلغة المترجم فی اللّغه؛
۲. کنز اللّغات؛
۳. منتهی الأرب فی لغة العرب، عبدالرحیم بن عبدالکریم صفیپوری شیرازی؛
۴. فرهنگ جدید عربی به فارسی؛
۵. فرهنگ عربی به فارسی لاروس؛
۶. ترجمة الرائد.

۴. فرهنگ‌های انگلیسی به فارسی

۱. فرهنگ انگلیسی به فارسی حییم؛
۲. فرهنگ دانشگاهی انگلیسی - فارسی آریانپور کاشانی؛
۳. فرهنگ معاصر.

معرفی برخی از فرهنگ‌های اختصاصی:

۱. فرهنگ لغات و اصطلاحات و تعبیرات عرفانی؛
۲. فرهنگ معارف اسلامی؛
۳. فرهنگ اصطلاحات نجومی؛
۴. فرهنگ لغات و تعبیرات مثنوی؛
۵. فرهنگ اصطلاحات دیوانی دوره غزنوی و سلجوقی؛
۶. فرهنگ علوم عقلی؛

۷. فرهنگ علوم نقلی؛
۸. فرهنگ لغات ادبی؛
۹. فرهنگ لغات عامیانه؛
۱۰. حافظ و موسیقی؛
۱۱. فرهنگ سخنوران؛
۱۲. فرهنگ اشعار حافظ؛
۱۳. فرهنگ واژه‌نمای حافظ؛
۱۴. فرهنگ عوام؛
۱۵. فرهنگ اصطلاحات روزنامه‌نگاری؛
۱۶. فرهنگ اساطیر؛
۱۷. فرهنگ بلاغی و ادبی؛
۱۸. فرهنگ تلمیحات؛
۱۹. فرهنگ‌نامه‌های شاهنامه؛
۲۰. فرهنگ آثار عطار نیشابوری (یوسفی، ۱۳۷۵، ص ۱۱۲ - ۱۱۰)

مهم‌ترین دایره‌المعارف‌های اسلامی

۱. دانش‌نامه ایران و اسلام، زیر نظر احسان یارشاطر، ۱۳۵۴ ش؛
۲. دانش‌نامه جهان اسلام، زیر نظر احمد طاهری عراقی، مصطفی میرسلیم، نصرالله پورجوادی، ۱۳۶۹ ش؛
۳. دایره‌المعارف اسلامی ایران، صاحب جواهر، عبدالعزیز، ۱۳۳۱ ش؛
۴. دایره‌المعارف الاسلامیه الشیعیه، امین حسین، ۱۳۹۳ ق؛
۵. دایره‌المعارف الشیعیه العامه، محمدحسین اعلمی، ۱۳۷۲ ش؛
۶. دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی، ۱۳۶۷ ش؛
۷. فرهنگ معارف اسلامی (شامل اصطلاحات مربوط به علوم فلسفه، منطق و فقه ...)، جعفر سجادی، ۱۳۶۶ ش؛
۸. معارف و معاریف، مصطفی حسینی دشتی، ۱۳۶۹ ش؛
۹. الموسوعه الذهبیه للعلوم الاسلامیه، فاطمه محجوب، ۱۴۱۳ ق.

برخی کتاب‌شناسی‌های مهم عبارتند از:

۱. الفهرست (کتاب معروف در زمینه علوم اسلامی، ابوالفرج محمد بن اسحاق الندیم)؛
۲. کشف الظنون عن اسامی الکتب والفنون (مصطفی آفندی، از سید علم و فن سخن به میان آمده است)؛
۳. الذریعه الی تصانیف الشیعیه (حاج آقا بزرگ تهرانی)؛
۴. تاریخ تذکره‌های فارسی؛
۵. فرهنگ سخنوران؛
۶. فهرست کتاب‌های چاپی فارسی؛
۷. فهرست نسخه‌های خطی فارسی؛

۸. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های مختلف ایران؛
۹. فهرست مقالات؛
۱۰. کتاب‌شناسی نظامی.

مهم‌ترین آنها عبارتند از:

۱. تاریخ ادبیات در ایران تألیف دکتر ذبیح‌الله صفا؛
 ۲. تاریخ ادبی ایران تألیف ادوارد براون؛
 ۳. تاریخ ادبیات ایران تألیف دکتر رضا زاده شفق؛
 ۴. تاریخ ادبیات ایران تألیف استاد جلال‌الدین همایی؛
 ۵. تاریخ ادبیات ایران تألیف یان ریپکاد اهل چلسلواکی؛
 ۶. تاریخ ادبیات فارسی تألیف هرمان آنه آلمانی؛
 ۷. شعر العجم؛
 ۸. از صبا تا نیما: تاریخ ادبیات ایران پس از دوره بازگشت و دوره مشروطه است. از صبا کاشانی تا ظهور نیما یوشیج؛
 ۹. از بهار تا شهریار.
- (ح) مراجع و منابع اسلامی:
- (الف) مراجع مربوط به فهارس قرآن:
۱. تفصیل الآیات قرآن الکریم (مهدی الهی قمشه‌ای)؛
 ۲. المعجم الفهرس لآیات القرآن کریم (محمدجواد عبدالباقی)؛
 ۳. المرشد الی آیات القرآن الکریم و کلماته (محمد فارس برکات)؛
 ۴. المفردات فی غرائب القرآن (راغب اصفهانی)؛
 ۵. البرهان فی علوم القرآن (بدرالدین زرکش، اطلاعات کلی از اسباب نزول، متشابهات، ناسخ و منسوخ، مکیو مدنی)؛
 ۶. لسان التنزیل (شرح لغات مشکل قرآن به ترتیب سور)؛
 ۷. قاموس قرآن (علی‌اکبر قرشی، ترتیب الفبایی بر اساس ریشه سه حرفی)؛
 ۸. فرهنگ موضوعی قرآن.
- (ب) منابع تفسیر قرآن عبارتند از:
۱. تفسیر ابن عباس؛
 ۲. جامع البیان طبرسی فی تفسیر القرآن؛
 ۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن؛
 ۴. الکشاف عن حقایق التنزیل (زمخشری)؛
 ۵. تفسیر الکبیر (فخر رازی)؛
 ۶. کشف الاسرار و عُدَّة‌الابرار (میبدی)؛
 ۷. تفسیر جامع (سید ابراهیم بروجردی)؛
 ۸. الجواهر (شیخ طنطاوی)؛
 ۹. تفسیر المنار. (یوسفی، ۱۳۷۵، ص ۱۶۰ - ۱۵۸)

معرفی مراجع مربوط به حدیث

۱. سفینه البحار، شیخ عباس قمی؛
۲. اصول کافی؛
۳. تهذیب الاحکام؛
۴. حدیث اهل سنت: صحیح مسلم، سنن ابی داوود، سنن ترمذی، مسند امام حنبل؛
۵. جامع الاصول فی احادیث الرسول، ابن اثیر.

معرفی منابع تصوف و عرفان

۱. کشف المحجوب، هجویری؛
۲. طبقات الصوفیه، خواجه عبدالله انصاری؛
۳. رساله قشریه؛
۴. تذکره الاولیا، عطار؛
۵. عوارف المعارف، عزالدین محمد بن علی کاشانی؛
۶. اسرار التوحید فی مقامات، شیخ ابی سعید محمد بن منور؛
۷. مرصاد العباد، نجم الدین رازی؛
۸. شرح تُعرّف لمذهب التصوف؛
۹. التصفیة فی احوال متصوفه، قطب الدین ابوالمظفر منصور بن اردشیر العبّادی؛
۱۰. گلشن راز، شبستری؛
۱۱. جست و جو در تصوف ایران، عبدالحسین زرین کوب؛
۱۲. دنباله جست و جو در تصوف ایران، عبدالحسین زرین کوب؛
۱۳. ارزش میراث صوفیه، عبدالحسین زرین کوب؛
۱۴. سرچشمه تصوف، سعید نفیسی؛
۱۵. فرهنگ لغات و اصطلاحات و تعبیرات عرفانی، سید جعفر سجادی.

مجلات و نشریات اختصاصی و تخصصی هر یک از رشته‌های دانش بشری که مجلات علمی و دانشگاهی هستند، و مقالات جدیدی که منتشر نشده‌اند می‌توانند منبع باشند.

مآخذشناسی برای تحقیق در مسائل دینی

الف) علوم قرآن

باید بدانیم پژوهش‌هایی در راستای تاریخ قرآن و علوم آن انجام گرفته که محققان از آنها بی‌نیاز نیستند. مباحثی مانند تفاوت تفسیر و تأویل، آیات محکم و متشابه، ناسخ و منسوخ، ظاهر و باطن، تحریف‌ناپذیری قرآن، شأن نزول، قرائات قرآن، نحوه جمع‌آوری و مانند آن.

بنابراین، در این راستا باید پژوهشگر به میراث مکتوب مراجعه کند، کتاب‌هایی مانند ۱. البرهان فی علوم القرآن، بدرالدین محمد بن عبدالله زرکشی ۲. الاتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی ۳. مناهل العرفان فی علوم القرآن، محمد عبدالعظیم زرقانی ۴. البیان فی علوم القرآن، محمدعلی صابونی ۵. مباحث فی علوم القرآن، صبحی صالح ۶. تاریخ القرآن، ابوعبدالله زنجانی (همچنین ترجمه آن به وسیله ابوالقاسم سحاب) ۷. البیان، سید ابوالقاسم خویی و ترجمه آن به قلم آقایان نجمی و هریسی ۸. قرآن در اسلام، علامه طباطبایی و ترجمه عربی آن ۹. تنزیه تنزیل، سید هبة الدین شهرستانی ۱۰. التمهید فی علوم القرآن، محمدهادی معرفت ۱۱. تاریخ قرآن، محمود رامیاد (معاصر) ۱۲. تاریخ قرآن، سید محمدباقر حجتی (معاصر)

۱۳. تاریخ و علوم قرآن علی حجتی کرمانی (معاصر) ۱۴. قانون تفسیر سید علی کمالی دزفولی (معاصر) ۱۵. تاریخ قرآن، سید ابوالفضل میرمحمدی (معاصر) ۱۶. الصراط المستقیم، سید حسین بروجردی جلد اول ۱۷. علوم قرآن، عبدالوهاب طالقانی (معاصر) ۱۸. برهان روشن در عدم تحریف قرآن، میرزا مهدی بروجردی ۱۹. نامه هدایت دکتر رکنی (معاصر) ۲۰. جمع آوری و گردآوری قرآن، جلالی نائینی.

ب) تفسیر قرآن

تفاسیری برای قرآن کریم در سبک‌های مختلف ادبی، عرفانی، فلسفی، روایی، فقهی، اجتماعی، علمی، موضوعی و منظوم نوشته شده است که به تناسب هر یک از آنها همان وجهه پررنگ‌تر دیده شده است. مثلاً در تفسیر فقهی، آیات مربوط به احکام و فقه تفسیر شده است. در این زمینه، کتاب‌های ذیل می‌تواند مورد توجه باشد: ۱. التبیان، ابوجعفر محمد بن حسن طبرسی ۲. مجمع البیان، امین‌الاسلام طبرسی و ترجمه فارسی آن ۳. جوامع الجامع، مرحوم طبرسی ۴. تفسیر ابوالفتوح رازی ۵. تفسیر منهج الصادقین، ملا فتح‌الله کاشانی و خلاصه آن ۶. تفسیر جلاء الازهان، ابوالمحاسن حسین جرجانی ۷. تفسیر صافی، ملا محسن فیض کاشانی و تفسیر اصفی که خلاصه آن است ۸. تفسیر برهان، سید هاشم بحرینی ۹. تفسیر نورالثقلین، شیخ عبد علی بن جمع الحویزی ۱۰. تفسیر ملاصدرای شیرازی ۱۱. تفسیر شبر، سید عبدالله شبر ۱۲. تفسیر مقتنیات الدرر، آقا میر سید علی مفسر (معاصر) ۱۳. تفسیر اثنا عشری، سید حسین اثنا عشری (معاصر) ۱۴. تفسیر المیزان، علامه طباطبایی و ترجمه آن ۱۵. تفسیر مخزن العرفان، بانوی اصفهانی ۱۶. تفسیر نمونه، مکارم شیرازی ۱۷. تفسیر ابراهیم عاملی ۱۸. تفسیر اطیب البیان ۱۹. تفسیر انوار درخشان ۲۰. تفسیر دکتر صادقی ۲۱. تفسیر نور، قرائتی ۲۲. تفسیر نسیم مهر، بهرام‌پور ۲۳. کنز العرفان، فاضل مقداد ۲۴. زبدة البیان، مقدس اردبیلی ۲۵. القرآن والعقل، نورالدین اراکی ۲۶. روان جاوید، میرزا محمد ثقفی ۲۷. سخن حق، شهاب‌الدین اشراقی ۲۸. تفسیر نوین، محمد تقی شریعتی ۲۹. قصص قرآن، بلاغی ۳۰. قصص قرآن، محمدباقر همدانی.

تفاسیر اهل سنت: ۱. تفسیر طبری ۲. تفسیر کشف زمخشری ۳. انوار التنزیل، قاضی بیضاوی ۴. الدرر المنثور، جلال‌الدین سیوطی ۵. کشف الاسرار میبیدی ۶. تفسیر مواهب علیه (تفسیر حسینی) ملا حسین کاشفی ۷. تفسیر المنار، شیخ محمد عبده ۸. فی ظلال القرآن، سید قطب ۹. تفسیر غرایب القرآن، نیشابوری ۱۰. تفسیر الجواهر، طنطاوی ۱۱. تفسیر سورآبادی ۱۲. تفسیر ابن کثیر ۱۳. تفسیر جلالین ۱۴. تفسیر زادالمیر ابن جوزی ۱۵. تفسیر جواد کاشفی و تفاسیر دیگر. (البته در استفاده از این تفاسیر، در موارد اختلافی باید به تفاسیر شیعه مراجعه کرد.)

البته در تفسیر موضوعی قرآن می‌توان به تفاسیر موضوعی مانند مفاهیم القرآن آیت‌الله سبحانی، پیام قرآن آیت‌الله مکارم شیرازیو تفسیر موضوعی آیت‌الله جوادی آملی و در ترجمه‌های قرآن، به ترجمه‌های الهی قمشهای، پاینده، شیخ کاظم معزی، شیخ محمود باسری، عبدالمجید آیتی و ترجمه تفسیر نمونه و مانند آنها مراجعه کرد و برای استفاده از راهنمای قرآن نیز می‌توان به کشف المطالب، مرآت الایات، تفضیل الایات، فهرست موضوعی قرآن، فهرست رامیار، فهرست المیزان، فهرست نمونه و آیاتی که در آغاز هر باب کتاب بحار الانوار است و به نوعی فهرست موضوعی قرآن است، رجوع کرد.

ج) کتاب‌های حدیثی

در کنار قرآن، حدیث هم مانند قرآن حجت است و این دو با هم به عنوان دو منبع مهم معارف و اخلاق و احکام اسلامی معرفی شده‌اند. ابتدا احادیث در کتابچه‌های کوچک بود که به آن اصل می‌گفتند که بعدها این اصول چهارصدگانه، منبع تألیف کتاب‌های حدیثی شیعه، از جمله کتب اربعه شد.

کتاب‌های حدیثی شیعه

۱. الکافی محمد بن یعقوب کلینی و شروح فراوان آن مانند شرح اصول و روضه، ملا صالح مازندرانی؛ شرح اصول کافی، میرداماد؛ شرح اصول و فروع و روضه بنام مرآت العقول، علامه مجلسی؛ شرح اصول و فروع و روضه به نام صافی، ملا خلیل

قزوینی؛ شرح ملا رفیع؛ شرح اصول، حاج شیخ عباس حائری تهرانی؛ شرح علامه شعرانی؛ شرح اصول و روضه میرزا محمدباقر کمره‌ای؛ الشافی، شیخ عبدالحسین مظفر؛ شرح اصول، سید حسین همدانی و ترجمه فارسی، سید جواد مصطفوی و سید هاشم محلاتی؛

۲. من لا یحضره الفقیه (شیخ صدوق) و شروح آن مانند کتاب‌های روضه المتقین و لوامع صاحبقرانیکه به وسیله ملا محمدتقی مجلسی نوشته شده‌اند؛ شرح ملا مراد تفرشی و...؛

۳. تهذیب الاحکام، شیخ محمد بن حسن طوسی و شرح آن به نام ملاذ الاخیار، محمدباقر مجلسی؛

۴. الاستبصار فیما اختلف من الاخبار، شیخ طوسی و شروح آن به نام جلاء الابصار و شرح یکی از نواده‌های میرداماد (این چهار کتاب از کتب اربعه محسوب می‌شوند)؛

۵. الوافی، ملا محسن فیض کاشانی؛ بحار الانوار، مرحوم علامه مجلسی؛ وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی؛ نهج البلاغه و شروح آن؛ صحیفه سجادیه و شروح آن (مهم‌ترین کتاب دعا)؛ توحید؛ خصال؛ امالی؛ کمال‌الدین؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال؛ علل الشرایع؛ فضائل الشیعه؛ عیون اخبار الرضا (همه اینها تألیف شیخ صدوق است)؛ بصائر الدرجات صفار؛ قرب الاسناد حمیری؛ محاسن برقی؛ تفسیر عیاشی؛ مناقب ابن شهر آشوب؛ تحف العقول؛ احتجاج، طبرسی؛ اعلام الوری، طبرسی؛ روضه الواعظین فتال نیشابور؛ تنبیه الخواطر ورام بن ابی فراس؛ ارشاد القلوب دیلمی؛ ارشاد شیخ مفید؛ کتب ابن طاووس و... .

پس از تدوین کتاب‌های حدیث، اصطلاحاتی مانند: حدیث قدسی، حدیث متواتر، مستضیض، خبر واحد، صحیح، موثق، حسن، ضعیف، قوی، مرسل، مسند، مرفوع، مضممر، مضطرب و نظایر آن به کار گرفته شد. برای آشنایی با این اصطلاحات، کتاب‌های درایه تألیف شده است که برخی از آنها عبارتند از: وجیزه شیخ بهائی؛ درایه شهید ثانی؛ مقیاس الهدایه، شیخ عبدالله مامقانی؛ علم الحدیث، کاظم شانه‌چی و... .

همچنین فهرست‌هایی نیز برای کتاب‌های حدیثی نوشته شده است که برخی از آنها عبارتند از: فهرست کافی؛ فهرست کتاب‌های حدیثی شیخ صدوق توسط بنیاد پژوهش‌های علمی آستان قدس رضوی؛ التطبيق بین السفینة و البحار؛ معجم احادیث السنه؛ فهرست بحار الانوار؛ فهرست وسائل الشیعه؛ فهرست کتب اربعه و فهرست مستدرک الوسائل. (همان، ص ۶۰)

کتاب‌های حدیثی اهل سنت

اهل سنت در سده دوم و سوم، احادیث خود را جمع‌آوری کردند که از مهم‌ترین آنها عبارتند از: موطأ مالک بن انس، مسند سلیمان بن داود، مسند احمد بن حنبل، صحیح بخاری، صحیح مسلم، سنن ابن ماجه قزوینی، سنن ابی داود سجستانی، سنن ترمذی و سنن سنایی که این شش کتاب اخیر مثل کتب اربعه شیعه نزد اهل سنت به صحاح سته مشهورند. (همان، ص ۵۱)

د) معرفی منابع تاریخی

شناخت حوادث و رویدادهای تاریخ اسلام از معارفی است که در فهم، رخدادهای پس از آن نقش به‌سزایی دارد. گفتن و نوشتن درباره تاریخ اسلام از همان قرون نخستین آغاز شد و تاکنون هزار رساله و کتاب در این باره نوشته شده است. ثبت حوادث تاریخی به شیوه روز به روز، ماه به ماه و سال به سال یکی از روش‌های ریشه‌دار و قدیمی تاریخ‌نویسی است که در فرهنگ تاریخ‌نگاری مسلمین اصطلاحاً «حلویات» نامیده می‌شود و امروز آن را «کرونولوژی»، «وقایع‌نگاری»، «گاه‌شماری» و «تقویم تاریخ» می‌نامند. در این شیوه تاریخ‌نویسی، حوادث و رویدادهای تاریخی به ترتیب زمان و پی‌درپی ثبت می‌شود. خواننده می‌تواند با مطالعه آن علاوه بر آگاهی از متن رویدادها و حوادث، پیوند علت و معلولی آنها را نیز به دست آورد و به ارزیابی و تحلیل و کشف فلسفه واقعی رخدادهای تاریخی توانا گردد. (شکوری، ۱۳۷۱، ص ۴۸۰)

آشنایی با مهم‌ترین منابع تاریخی

۱. احداث التاريخ الاسلامى بترتيب السنين (۶ جلد)، ترمائينى، عبدالسلام، ۱۴۱۴ - ۱۴۰۸ هـ.ق؛
۲. اطلس تاريخ اسلام، مونس، حسين، ترجمه آذرتاش آذرنوش، ۱۳۷۵ هـ.ش؛
۳. البدايه والنهائيه (۷ جلد)، ابن كثير على بن محمد، ۱۴۰۸ هـ.ق؛
۴. تاريخ اسلام، ذهبى، محمد بن احمد عثمان، ۱۴۲۳ هـ.ق؛
۵. تاريخ التعوب الاسلاميه، يروكلمان، كار، ۱۹۹۳ م؛
۶. تاريخ الطبرى = تاريخ الرسل و الملوك، طبرى، محمد بن جرير، ۱۹۶۰ م؛
۷. شذرات الذهب عن اخبار من ذهب، ابن عماد عبدالحى بن احمد، ۱۳۵۱ - ۱۳۵۰ هـ.ش؛
۸. طبقات سلاطين اسلامى، با جدول تاريخى و نسب شناسى هاى ايشان، ۱۳۶۳؛
۹. الكامل فى التاريخ، ابن اثير، على بن محمد، ۱۴۰۹ هـ.ق؛
۱۰. معجم قبائل العرب، كحاله، عمررضا، ۱۳۶۸ هـ.ق؛
۱۱. المنتظم فى تاريخ الملوك و الامم، ابن جوزى، عبدالرحمن بن على، ۱۳۵۸ - ۱۳۵۷ هـ.ق.

معرفى منابع سرگذشت نامه اى

۱. ادب اللطف أو شعراء الحسين (ع)، شبر، جواد، ۱۴۰۹ - ۱۳۹۸ هـ.ق؛
۲. اعلام النساء المومنات، حسون، محمد و مشكور، ام على، ۱۴۱۱ هـ.ق؛
۳. اعلام النساء فى عالمى العرب و الاسلام، كحاله، عمررضا، ۱۳۹۷ هـ.ق؛
۴. اعلام: قاموس تراجم الاشهر الرجال و النساء، زرکلى، خيرالدين، ۱۹۸۴ م؛
۵. اعيان الشيعة، امين، محسن، ۱۴۰۳ هـ.ق؛
۶. تذكرة الاولياء، عطار، محمد بن عبدالله، به تصحيح محمد استعلامى، ۱۳۴۶؛
۷. ترتيب المدارك، عياض، قاضى، ۱۳۸۷ هـ.ق؛
۸. حلية الاولياء و طبقات الاصفياء، ابونعيم، احمد بن عبدالله، ۱۳۵۷ - ۱۳۵۱ هـ.ق؛
۹. خلاصة الاثر فى اعيان القرن الحادى عشر، المجلسى، محمد امين بن فضل الله، به تصحيح: مصطفى وهبى، ۱۲۸۴ هـ.ق؛
۱۰. الدرر الكامنة فى ايمان المائة الثامنة، ابن حجر عسقلانى، احمد بن على، ۱۳۴۸ - ۱۳۵۰ هـ.ق؛
۱۱. رساله قشريه، قشيري، عبدالكريم بن هوازن، ۱۳۴۰؛
۱۲. روضات الجنان (روضات الجنان فى احوال العلماء و السادات) (۲ جلد)، ۱۳۴۱؛
۱۳. رياحين الشريعة: شرح حال بانوان دانشمند شيعه (۵ جلد)، ۱۳۶۴؛
۱۴. رياض الجنه، فانى زوزى، محمد حسن بن عبدالرسول، به تحقيق على رفيعى (علا مرودشتى)، ۱۳۷۲؛
۱۵. رياض العلماء و حياض الفضلاء، افندى، عبدالله بن عيسى بيك، ۱۴۱۱ هـ.ق؛
۱۶. ريحانه الادب (فى تراجم المعروفين بالكنيه و اللقب (۶ جلد)، مدرس، محمدعلى، ۱۳۳۳ - ۱۳۲۴؛
۱۷. زندگى نامه رياضيدانان دوره اسلامى از سده سوم تا سده يازدهم هجرى، ۱۳۶۵؛
۱۸. طبقات اعلام الشيعة، آقا بزرگ طهرانى، محمد محسن، ۱۳۹۰ هـ.ق؛
۱۹. طبقات الصوفيه، انصارى، عبدالله بن محمد، ۱۳۶۲؛
۲۰. طبقات المفسرين، سيوطى، عبدالرحمن بن ابى بكر، ۱۹۶۰ م؛
۲۱. طبقات مفسران شيعه، عقيقى بخشايشى، عبدالرحيم، ۱۳۷۶ - ۱۳۷۱؛

۲۲. فرهنگ بزرگان اسلام و ایران از قرن اول تا چهاردهم هجری، تفضلی آذر و فضائلی، جوان، ۱۳۷۲؛
۲۳. فقهای نامدار شیعه، عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم، ۱۳۷۲؛
۲۴. فوات الوفيات، ابن شاکر کتبی، محمد بن شاکر، ۱۴۲۱ ه.ق؛
۲۵. الکنی واللقاب، قمی، عباس، ۱۳۳۸؛
۲۶. گنجینه دانشمندان، شریف رازی، محمد، ۱۳۵۴ - ۱۳۵۲؛
۲۷. مشاهیر علماء و الامصار، ابن حیان احمد بن محمد، ۱۳۷۹؛
۲۸. مشاهیر قادة الاسلام، عسلی بسام، ۱۹۸۸م؛
۲۹. معجم المفسرين من صدر الاسلام حتى العصر الحاضر، نوبهض، عال، ۱۴۰۹ ه.ق؛
۳۰. معجم المؤلفين، كحاله، عمررضا، ۱۳۷۶؛
۳۱. مفاخر اسلام، دوانی، علی، ۱۳۶۳؛
۳۲. موسوعه حياة الصحابييات، مبيض، محمدسعید، ۱۴۱۰ ه.ق؛
۳۳. نامه دانشوران ناصری، جمعی از فضلا و دانشمندان دوره قاجاریه، ۱۳۲۴ - ۱۲۹۶؛
۳۴. وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان، ابن خلکان، احمد بن محمد، به تحقیق احسان عباس، ۱۳۶۴؛
۳۵. الوافی بالوفیات، صفدی، خلیل بن ایبک، ۱۴۲۰ ه.ق.

منابع مربوط به نهج البلاغه

۱. تصنیف نهج البلاغه، بیضون، لیبیب، ۱۴۰۸ ه.ق؛
۲. الدلیل علی موضوعات نهج البلاغه = نهج البلاغه موضوعی، انصاریان، علی، ترجمه: اسماعیل تاجبخش، ۱۴۰۴ ه.ق؛
۳. فرهنگ آفتاب: فرهنگ تفصیلی نهج البلاغه، معادیخواه، عبدالمجید، ۱۳۷۳؛
۴. فرهنگ نهج البلاغه، صالح، صبحی، ترجمه مصطفی رحیمی‌نیا، ۱۳۷۰؛
۵. قاموس نهج البلاغه (۴ جلد)، شرقی، محمدعلی، ۱۳۶۶ - ۱۳۶۳؛
۶. الکاشف عن الفاظ نهج البلاغه فی شروحه، مصطفوی، جواد، ۱۳۵۳؛
۷. المعجم المفهرس لالفاظ نهج البلاغه، محمدی، کاظم و دشتی، محمد، ۱۴۰۶ ه.ق؛
۸. المعجم الموضوعی نهج البلاغه، محمد، اویس کریم، ۱۴۰۸ ه.ق؛
۹. الهادی الی موضوعات نهج البلاغه، مشکینی، علی، ۱۳۶۳؛
۱۰. مجموعه موضوعی نهج البلاغه و غررالحکم، برازش، علیرضا، ۱۳۶۳ - ۱۳۶۱.

ه) برخی از فرهنگ‌های عمومی فارسی

۱. القاموس الفرید، احمد نجفی اسداللهی؛
۲. المصادر، حسینبن احمد زوزنی؛
۳. برهان جامع، محمدکریم تبریزی؛
۴. ترجمه منجد الطلاب، محمد بندرریگی؛
۵. دایرةالمعارف فارسی غلامحسین مصاحب؛
۶. راهنمای آماده ساختن کتاب، میر شمس‌الدین ادیب سلطانی؛
۷. صحاح المعجم، هندوشاه نخجوانی تصحیح غلامحسین بیگدلی؛

۸. فرهنگ عربی به فارسی، محمدعلی خلیلی؛
 ۹. فرهنگ فارسی، محمد معین؛
 ۱۰. فرهنگ فارسی گیلانی، مرتضی مدرس گیلانی؛
 ۱۱. فرهنگ میرزا ابراهیم، میرزا ابراهیم بن میرزا شاه حسین اصفهانی؛
 ۱۲. فرهنگ نفیسی، میرزا علی اکبر خان نفیسی؛
 ۱۳. فرهنگ نوین ترجمه القاموس العصری؛
 ۱۴. لغت فرس اسدی، علی بن احمد اسدی طوسی؛
 ۱۵. لغت‌نامه دهخدا، علی اکبر دهخدا؛
 ۱۶. لغت‌نامه فارسی به سرپرستی سید جعفر شهیدی و محمود دبیرسیاقی؛
 ۱۷. مجمع الفرس محمد قاسم سروری کاشانی؛
 ۱۸. مقدمه الادب، جارالله زمخشری، تصحیح سید محمد کاظم امام؛
 ۱۹. ملخص اللغات، حسن خطیب کرمانی؛
 ۲۰. منتهی الارب، عبدالرحیم صفی پوری شیرازی؛
 ۲۱. نصاب الصبیان، ابونصر فراهی و حسن انوری.
- کتاب‌شناسی برخی از فرهنگ‌ها، دایرةالمعارف‌ها، مراجع و متون مهم عربی**
۱. اقرب الموارد، سعید خوری شرتونی لبنانی؛
 ۲. الاغانی، ابوالفرج اصفهانی؛
 ۳. الانساب، سمعانی؛
 ۴. البیان و الیقین جاحظ؛
 ۵. الذریعة الی تصانیف الشیعه، آقا بزرگ طهرانی؛
 ۶. الشعر و الشعراء، ابن قتیبة؛
 ۷. الصحاح، جوهری؛
 ۸. العقد الفرید، ابن عبدربه؛
 ۹. القاموس المحیط، محمد بن یعقوب فیروزآبادی؛
 ۱۰. اللباب فی تهذیب الانساب؛
 ۱۱. المنجد، الادب لویس معلوف الیسوعی؛
 ۱۲. تاج العروس، مرتضی حسینی زبیدی؛
 ۱۳. تاریخ آداب اللغة العربیة، جرجی زیدان؛
 ۱۴. تاریخ الادب العربی، دکتر عمر فروع؛
 ۱۵. تفسیر المیزان، علامه طباطبایی؛
 ۱۶. دایرةالمعارف الاسلامیة؛
 ۱۷. سیره ابن هشام (السیرة النبویة) ابومحمد عبدالملک بن هاشم بن ایوب؛
 ۱۸. کتاب العین، خلیل بن احمد فراهیدی؛
 ۱۹. لسان العرب ابن منظور؛
 ۲۰. معجم البلدان، یاقوت حموی و معجم الادباء، یاقوت حموی.

معرفی پایگاه‌های اسلامی موجود در اینترنت

۱. پایگاه قرآن کریم <http://www.holyquran.net>

۲. شبکه قرآن <http://www.quran.net/quran.htm>

۳. معجم المفهرس قرآن کریم <http://www.216.71.59.224/prog.htm>

۴. پایگاه حوزه <http://www.hawzah.net>

۵. شبکه آل البيت <http://www.al-shia.com>

۶. پایگاه اسلام <http://www.al-islam.org>

۷. پایگاه رافد <http://www.rafed.net>

۸. موسسه دارالحدیث <http://www.hadith.net>

۹. پایگاه امام علی (ع) <http://www.imamali.net>

۱۰. پایگاه الکوثر <http://www.alkowthar.com>

۱۱. دانشگاه اسلامی <http://www.uofislam.org>

۱۲. مکتبه الغدیر <http://www.216.71.59.224>

۱۳. شبکه بلاغ <http://www.balagh.net>

۱۴. پایگاه شیعه <http://www.shia.org>

۱۵. شبکه امام رضا <http://www.emamreza.net>

۱۶. پایگاه النجات <http://www.annejat.com>

۱۷. شبکه دانا فجر <http://www.danafajr.com>

۱۸. پایگاه راهنمای شیعه <http://www.aldalee.org>

۱۹. پایگاه‌های شیعی <http://www.shiaink.org>

۲۰. پایگاه نور الاسلام <http://www.jaffari.org>

۲۱. پایگاه کتاب <http://www.almasder.domainvalet.com/indexl>

۲۲. پایگاه غدیر <http://www.ghadeer.org/main.htm>

۲۳. پایگاه شهیدا <http://www.sobh.org>

۲۴. اسلام <http://www.isk\\la.usa.com>

۲۵. راهنمای پایگاه‌های شیعه <http://www.shiasearch.net>

۲۶. پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی پارسا

<http://www.islamicdatabank.com>

۲۷. پایگاه فقه اسلامی <http://www.islamicfegh.org>

۲۸. پایگاه محدث <http://www.muaddith.org>